

VAASAN KAUPUNKI

VASA STAD

LAUSUNTO

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi

- Viite** Ehdotus museopoliittiseksi ohjelmaksi (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 9/2017).
- Asia** Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt Vaasan kaupungilta sekä erikseen Vaasan kaupungin museoilta lausuntoa OKM ehdotuksesta museopoliittiseksi ohjelmaksi.

Vaasan kaupunginhallituksen (24.4.2017 § 184) ja Vaasan museolautakunnan (4.4.2017 § 11) lausunto opetus- ja kulttuuriministeriön ehdotuksesta museopoliittiseksi ohjelmaksi:

Museopoliittisen ohjelman tavoitteet ja visio sekä niiden taustalla olevat arvot osoittavat museoiden merkityksen ja arvostuksen yhteiskunnassa sekä kansalaisten elämässä. Ohjelmassa museoiden tehtävä aineellisen ja aineettoman kulttuuriperinnön – tarkasteltuna laajasti kulttuurihistoriallisen ja luonnonperinnön sekä taiteen, visuaalisen kulttuurin ja kulttuuriympäristöjen eri ilmenemismuotojen kautta – vaalijana ja välittäjänä nähdään oikein rikkaan ja monimuotoisen yhteiskunnan edellytyksenä.

Museopoliittinen ohjelma sisältää runsaasti toimenpide-ehdotuksia vastuutahoineen. Toimenpide-ehdotukset edellyttävät lainvalmistelun, rahoitusjärjestelmän muutosten valmistelun sekä muutosten toimeenpanon lisäksi seurantaa, mikä toteutuisi parhaiten erillisen toimenpideohjelman kautta. Koska museoalalle on vuonna 2016 valmistunut museoalan toimijoita osallistanut, Museoviraston kehittämissyksikön laatima **museoiden arviointimalli**, olisi sitä mahdollista käyttää yhtenä seurannan työkaluna.

Museoiden toimintaympäristön muutoksista museopoliittinen ohjelma nostaa esiin ekologisen, sosiaalisen, kulttuurisen ja taloudellisen kestävyysajattelun, asiakaslähtöisyyden ja osallistamisen, yhteiskunnallisen roolin, digitalisaatiokehityksen, globaalin toimintakentän, muuttoliikkeen ja maakuntauudistuksen sekä taloudellisen toimintaympäristön. Yhteenvedona voidaan todeta, että museoalan voimakas murros jatkuu tulevaisuuteen asiakasodotusten sekä yhteiskunnan odotusten laajentuessa ja muuttuessa.

Vaasan kaupunki pitää merkittävänä museopoliittisen ohjelman tavoitetta turvata palveluiden tasavertainen saatavuus koko maassa yhteiskunnallisten rakenteiden muuttuessa kohti suurempia toiminta-alueita ja -yksiköitä.

Museopoliittisessa ohjelmassa ei oteta kantaa näyttelytoiminnan kehittämiseen, koska julkinen rahoittaja ei pyri ohjaamaan museoiden näyttelytoiminnan sisältöjä, painotuksia ja valintoja. Valinta on kuitenkin ristiriidassa sen kanssa, että museoiden perustehtävä on tarjota elämyksiä ja tietoa. Näyttelytoiminta on tärkein ja valtakunnallisesti sekä Vaasan näkökulmasta tarkasteltuna käytetyin keino huolehtia tästä tehtävästä. Näyttelytoiminta mahdollistaa pääosan museopoliittisen ohjelman mukaisista tavoitteista ja niiden edellyttämistä toimenpiteistä;

Vaasan kaupunki esittääkin, että näyttelyt museoiden peruspalveluna otetaan ohjelmassa paremmin huomioon. Vaasan kaupungin museot esittää, että toimenpideohjelmassa otetaan kantaa Ruotsin mallin mukaiseen kiertonäyttelyorganisaatioon, jonka tehtävänä olisi yhteistyön koordinointi, näyttelytoimintaan liittyvien palveluiden tuottaminen sekä uusien aloitteiden tuominen näyttelykenttään. Näyttelytoiminnan merkitys museoiden perustehtävän toteuttamisessa ja ansaintalogiikan muutoksessa tulee ottaa huomioon myös valtakunnallisista vastuualueista päätettäessä.

Vaasan kaupunki katsoo, että museopoliittisessa ohjelmassa tulisi esitettyä vahvemmin ohjata elävän kaksikielisyyden toteutumista museoiden toiminnassa niin kansallisella tasolla kuin erityisesti kaksikielisillä alueilla. Museopoliittisen ohjelman sekä mahdollisen toimenpideohjelman laatiminen myös ruotsiksi tukee tätä tavoitetta. Maahanmuuttajien lisäksi moniarvoisessa yhteiskunnassa tulee ottaa kantaa myös kansallisten kieli-, kulttuuri- ja etnisten vähemmistöjen asemaan ja tukea sitä osana toiminnan informaatio- ja resurssiohjausta.

Museolaki määrittelee museoammattillisen henkilöstön koulutusvaatimukset. Museopoliittisen ohjelman mukaan menestyminen muuttuvassa toimintaympäristössä edellyttää museoilta yhä enemmän moniammatillisuutta sekä henkilöstöä, jolla on aiempaa laajempi osaamis- ja kokemustausta. Museoiden rooli mahdollistajana edellyttää asiantuntijuuden ja museoiden tietovaraintojen jakamista sekä yhteisöjen ja palveluiden käyttäjien osallistamista. Valtionosuuden perustuessa museoiden henkilötyövuosiin on rahoitusrakenteen uudistamisessa otettava huomioon museotyön jo muutuneet ja muuttuvat vaatimukset sekä tuettava laaja-alaista koulutusta kapea-alaisen tulkintojen sijasta sekä uudistuvan osaamisen ja elinikäisen oppimisen tavoitteita.

Vaasan kaupunki esittää lisäksi, että museoalan ammattilaisten liikkuvuusohjelman toteutuksessa otetaan huomioon, kuntien ollen ammatillisesti hoidettujen museoiden suurin ylläpitäjätaho – kunnallisen alan virka- ja työehtosopimuksen rajoitukset ja muutostarpeet.

Vaasan kaupungin museot suhtautuu myönteisesti esitykseen nykyisen aluetaidemuseo- ja maakuntamuseojärjestelmän korvaamisesta alueellisiin ja valtakunnallisiin vastuualueisiin perustuvalla järjestelmällä. Uudistuksessa tulee museopoliittisen ohjelman mukaisesti ottaa huomioon palveluiden saatavuus ja saavutettavuus sekä kielellisten palveluiden turvaaminen koko maassa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää kulttuuriperintötyöhön ja sen asemointiin maakuntaudistuksessa sekä odotettavissa olevissa kuntaliitoksissa. Kansalaisten tasa-arvon toteutumisen kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että kulttuuriympäristön viranomais- ja muut tehtävät toteutuvat valtakunnallisesti tarkasteltuina tasapuolisesti ja pohjautuen toiminta-alueen tuntemukseen.

Vaasan kaupungin museot esittää, että valtakunnalliset vastuualueet määrittellään museoiden ydintehtävän sekä museopoliittisen ohjelman mukaisten tavoitteiden mukaisesti ottaen huomioon aiempien aluetaidemuseoiden ja maakuntamuseoiden tehtävien ohella valtakunnalliset kehittämistehtävät ja verkostot. Valtakunnallisten vastuualueiden määrittelyssä tulisi ottaa museopoliittista ohjelmaa tarkemmin kantaa luonnontieteellisen museotoiminnan ohjaukseen ja kehittämiseen sekä luonnonperinnön ja -ympäristöjen suojelun kysymyksiin.

Vaasan kaupungin museoiden näkemyksen mukaan museoalan rahoitusrakenteiden uudistaminen on tarpeellista tavoitteena erityisesti vastuumuseoiden tasa-arvo sekä vastuumuseoiden mahdollisuudet tuottaa kansalaisten saataville tasaveroisia, laadukkaita palveluita. Tavoite tehtäväperusteisesta rahoituksesta statukseen perustuvan rahoituksen sijasta on kannatettava, samoin vaikuttavuudelle ja tuloksille perustuva

rahoitusrakenne. Toiminnan järjestäjän näkökulmasta on tärkeää, että rahoitusmalli on läpinäkyvä, tasa-arvoinen, pitkäjänteinen ja ennakoitava. Rahoituslainsäädännön ja sen soveltamisen tulisi tukea ennen kaikkea museoiden toiminnan kehittämistä vision mukaisesti. Ulkoisen rahoituksen kehittämisessä tulee ottaa huomioon alueiden erot omatuottoisen ja yksityisen rahoituksen hankintamahdollisuuksissa. Lainsäädännön tasolla tulisi ottaa kantaa myös rahoituksen kehittämiseen siitä näkökulmasta, että palveluista hyötyvät tahot osallistuvat toiminnan rahoittamiseen.

Vaasan kaupunki esittää museopoliittisen ohjelman vaikutusarviointia laajennettavan ja täsmennettävän. Vaasan kaupunki panee myönteisenä seikkana merkille vaikutusarvioinnin näkemyksen siitä, että museoiden toimintaan osoitetaan riittävät määrärahat. Tämä on kuitenkin ristiriidassa aiempien vuosien valtionosuusleikkauksien kanssa. Ohjelman ja sen sisältämien toimenpiteiden vaikutusten arvioinnissa tulee erityisesti kiinnittää huomiota kuntien rahoituksen muutoksiin – muun muassa tavoitteeseen, jonka mukaan uusia kuntia saadaan mukaan alueellisen museotoiminnan rahoittamiseen – mutta kyseenalaistaa näkemyksen, ettei välittömiä kustannusvaikutuksia syntyisi toiminnan ylläpitäjille. Kaikissa muutoksissa tulee ottaa huomioon kunnan mahdollisuus toteuttaa itsehallintoaan lainsäädännön puitteissa.

Vaasan kaupunki on viime vuosina uudistanut museotoimintaansa niin rakenteiden kuin palvelutuotannon näkökulmasta ja on näin sitoutunut myös tulevaisuudessa museo-organisaationsa kehittämiseen museopoliittisen ohjelman vision, arvojen, tavoitteiden ja toimenpiteiden mukaisesti.

Vaasan kaupunki edellyttää Vaasan kaupungin museoiden olevan jatkossa vastuumuseo, koska museo on aidosti kaksikielisenä organisaationa ja alueen kulttuurin tuntien kykenee palvelemaan alueensa kuntalaisten sekä kulttuuri- ja koulutusyksiköiden tiedontarpeita. Pohjanmaalla on ja on ollut vahva rooli Suomen historiassa, alueen suomen- ja ruotsinkielinen kulttuuriperintö on rikasta, josta heijastuu ihmisten läheinen suhde luontoon. Merenkurkun saaristo on Suomen ainoa Unescon luonnon perintökohde. Vaasan kaupungin museoilla on sitä kautta maailmanlaajuiset verkostot.

Christina Knookala
Toimialajohtaja

Vaasan kaupungin museot – perustietoja

Vaasan kaupungin museot on kunnallinen museo-organisaatio, jonka toimialaan kuuluvat historia, taide ja luonto.

Vaasan kaupungin museot toimii Pohjanmaan aluetaidemuseona ja maakuntamuseona. Museoiden toiminta on organisoitu kokoelmatoiminnan, näyttelytoiminnan, yleisötyöhön ja asiakaspalvelun sekä alueellisen toiminnan ja viranomaistehtävien prosesseihin sekä museaalisiin tuotantopalveluihin.

Vaasan kaupungin museoihin kuuluu viisi museokohdetta:

Kuntsin taiteen museo, perustettu 2007

Pohjanmaan museo, perustettu 1896

Vaasan Taidehalli, perustettu 1966

Vanhan Vaasan museo, perustettu 1952

Museoissa on vuosittain noin 50 000 kävijää. Lisäksi useita tuhansia asiakkaita tavoitetaan museokohteiden ulkopuolella.

Museoiden kokoelmiin kuuluu yhteensä yli 8 000 taideteosta, 70 000 esinettä, 82 000 luonnontieteellistä näytettä sekä laaja valokuva- ja asiakirja-arkisto. Kokoelmat ovat valtakunnallisesti tarkasteltuna huomattavat ja kansainvälisestikin kiinnostavat.

Vaasan kaupungin museoiden talousarvio on 3,4 M € ja henkilötyövuosia on 35. Museot järjestävät vuodessa noin 15 vaihtuvaa näyttelyä.